OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LsN Johannes Heikkonen
Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeus

Lausunto

19.5.2020

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 72/2020 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitussa asiassa. Oikeusministeriö on osallistunut esityksen valmisteluun sosiaali- ja terveysministeriön kanssa konsultoimalla sosiaali- ja terveysministeriötä esityksen sisällöstä. Oikeusministeriöllä ei ole laajempia yleisiä huomioita esityksen sisältöön. Lausuntonaan oikeusministeriö esittää seuraavaa.

Esityksen 58 a §:n muotoilu

Esityksen 58 a §:n osalta voidaan pitää hyvänä sitä perusratkaisua, että säännöksessä ehdotetaan säädettävän ravitsemusliikkeisiin kohdistuvasta velvoitteesta noudattaa lailla säädettäväksi ehdotettavia ja valtioneuvoston asetuksella täsmennettäviä rajoituksia. Vaikka sääntelyn tarkoitetusta sisällöstä ei oikeusministeriön käsityksen mukaan sinänsä synny epäselvyyttä, voidaan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen 58 a §:n 1 momentin muotoilu nyt esitetyssä muodossa jättää sanamuotonsa perusteella jossain määrin epäselväksi toisaalta ravitsemisliikkeisiin kohdistuvan velvoitteen ja toisaalta valtioneuvoston rajoittamistoimivallan laajuuden välisen suhteen. Esityksen pykälämuotoilusta ei käy esitetyssä muodossaan yksiselitteisesti ilmi se esityksen perustelussa kuvattu seikka, että lailla säädettävien ja asetuksella täsmennettävien rajoitusten tulee olla perustuslain 23 §:n edellyttämällä tavalla välttämättömiä. Sanamuodosta ei käy yksiselitteisesti ilmi myöskään se esityksen perusteluissa kuvattu seikka, että säädettäväksi ehdotettavien asiakkaiden enimmäismääriä tai aukioloajan pituutta koskevien säännösten on tarkoitus rajata valtioneuvoston norminantovaltaa sen täsmentäessä rajoitusten sisältöä valtioneuvoston asetuksella. Oikeusministeriön käsityksen mukaan edellä mainitut näkökulmat voitaisiin ottaa huomioon esimerkiksi täsmentämällä momentin toista virkettä seuraavasti: ”Asiakaspaikkamäärää ei kuitenkaan

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

saa *valtioneuvoston asetuksella* rajoittaa enempää *kuin on edellä tarkoitetulla tavalla välttämätöntä, eikä* enempää kuin puolet suurimmasta sallitusta asiakaspaikkamäärästä…”

Ahvenanmaan asema

Esityksessä ei ole käsitelty kysymystä sen suhteesta Ahvenanmaan asemaan. Oikeusministeriö kiinnittää tältä osin huomiota siihen, että ihmisten tartuntatautien torjunta on Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 29 kohdan nojalla valtakunnan lain säädäntövallassa ja esityksessä ehdotetut tartuntatautilain uudet määräaikaiset säännökset tulevat lähtökohtaisesti voimaan myös Ahvenanmaalla. Tartuntatauteihin liittyvistä sekä valtion ja kunnan viranomaisille tartuntautilaissa säädetyistä tehtävistä huolehtivat Ahvenanmaalla maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa säädetty viranomainen (itsehallintolain 30 §:n 9 kohta). Normaalioloissa maakunnalla on lainsäädäntö- ja hallintovalta mitä tulee majoitus- ja ravitsemisliikkeisiin (itsehallintolain 18 §:n 6 kohdasta yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta maakuntalakien lainsäädäntövalvonnan yhteydessä johdettu toimivalta).

Lähtökohtaisesti itsehallintolain 30 §:n 9 kohdasta johtuu, että ehdotettu viranomaisia koskeva 59 b § ei tulisi sovellettavaksi Ahvenanmaalla. Ehdotetun muutoslain ollessa tarkoitettu perustuslain 23 §:ssä säädetyksi poikkeuslaiksi, yhtälailla kuin aikaisemmin keväällä majoitus- ja ravitsemisliikkeistä säädetyn muutoslain 3 a §, on ehdotetussa sääntelyssä itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan näkökulmasta kyse perusoikeuksista (elinkeinovapaudesta) poikkeamisesta, joka on valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva asia.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että kun tarkemmista asioista lähdetään tartuntatautilain asetuksenantovaltuutuksen nojalla ehdottamaan asetuksentasoista sääntelyä, on tarpeen noudattaa itsehallintolain 33 §:ä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kuulemisesta. Siinä tilanteessa voi kiireellisestä aikataulusta johtuen noudattaa lyhyttä kuulemisaikaa.